

Recensie

Architect Albert van Essen belicht

Een kleine meester uit Voorburg

Landhuis De Berk, Willem III-laan, Wassenaar, 1930.

De Nieuwe Haagse School is inmiddels een aanvaard architectuurhistorisch concept en nu worden ook minder op de voorgrond tredende architecten belicht. Een van hen is de Voorburger Albert van Essen.

Door Sjoerd van Faassen

De gematigd moderne architectuur van de Nieuwe Haagse School onderscheidt zich van die van de veel beroerdere Amsterdamse School door een beperking van expressieve details. 'Vormwellust'

werd de Amsterdamse School terecht verwezen. Beide stromingen onderscheiden zich weer van het koel rationalistische functionalisme, met zijn gebruik van nieuwe materialen, zoals beton. Heel strikt werden de grenzen niet gehandhaafd, want een aantal architecten bewoog zich met ogenschijnlijk gemak tussen de verschillende stromingen, zoals Jan Duiker. Die bouwde (met Bernard Bijvoet) in 1920-'21 in Den Haag aan het Van Imhoffplein herenhuizen die tot de Nieuwe Haagse School gerekend kunnen worden, maar tekende een aantal jaren later (met Jan Gerko Wiebenga) ook voor de functionalistische Nirwanaflat aan de Benoordenhoutseweg. De Nieuwe Haagse School kenmerkt zich – net als haar Amsterdamse tegenhanger – door het

Landhuis Silvana, Nachtegaallaan, Wassenaar, 1937.

Van Essen leerde het vak in de praktijk

gebruik van baksteen, en verder door bijvoorbeeld kubische bouwvormen, asymmetrische compositie, dakoverstekken en in het oog springende schoorstenen. Het werk van Albert van Essen (1890-1967) past naadloos in dit plaatje, blijkt uit de monografie van Ernst

Manger & Rosa Visser-Zaccagnini: 'Rijk in eenvoud. Albert van Essen'.

Binnen het middeleeuwse gildesysteem was je eerst een tijdje leerling en vervolgens gezelschap. Pas na het afleggen van een meesterproef werd je als volwaardig ambachtsman beschouwd. Maar binnen het vakgebied blijkt daar toch een meestal onbenoemde rangorde te heersen. Want hoe komt het dat beroerdere vakgenoten van Van Essen, zoals Co Brandes, Jan Duiker, Frans Lourijzen, Dirk Roosenberg en Jan Wils, bekendheid vergaarden en kleinere meesters als Willem Verschoor (nota bene de eerste die een zogenaamd 'woonhotel' bouwde), Kees van Moorsel en hijzelf niet? Waarom werd hun werk niet net zo vaak als dat van anderen afgebeeld in vakbladen? Licht dat aan

Vrijdag 3 januari 2020 | Den Haag Centraal

UIT DE KUNST | 5

Winkel-woonhuizen aan de Van Schagenstraat, tussen de Herenstraat en de Parkweg, Voorburg, 1928.

de manier waarop zij zich aan de buitenwereld manifesteerden door lidmaatschappen van commissies en verenigingen, door eigen publicaties en het winnen van prijsvragen? Vertoont hun werk een grotere mate van originaliteit dan die van hun minder bekende collega's? Of is het puur toeval?

De Vijverhof

De vader van Van Essen was aannemer-timmerman. Van Essen leerde het vak in de praktijk en vestigde zich na wat omzwervingen in 1926 als 'zelfstandig architect', dan nog een niet-beschermd beroep. Zijn kennismaking

met de Voorburgse makelaar en architect Evert Spoor gaf zijn bureau een belangrijke impuls, omdat Van Essen via hem talrijke opdrachten binnenhaalde. De christelijke Emmaschool (tegenwoordig De Vijverhof) die hij in 1932 in Voorburg bouwde, kreeg destijds veel aandacht en werd gepubliceerd in het prestigieuze Bouwkundig Weekblad. (Er bestaan nu jammer genoeg plannen om de school te slopen.) Aan gebrek aan aandacht lag Van Essen's geringe bekendheid dus niet. Ook was hij gewaardeerd lid van de Haagse Kunstkring en werd hij lid van de Voorburgse Schoonheidscommissie.

En toch roept zijn naam geen herkenning op. Zou het dan vooral liggen aan het feit dat zijn woningen, heren- en landhuizen, restauraties van kerken en raadhuisen degelijke architectuur laten zien, maar slechts zelden ontwerptechische uitschieters vertonen? Het feit dat zijn bouwwerken als gevolg van de door hem gekozen modulaire bouwwijze een zekere eenvormigheid vertonen, is daaraan ongetwijfeld debet. Volgens de auteurs van de aan hem gewijde monografie ontwikkelde hij een catalogus met bouwelementen en detailleringen waarmee hij naar wens van de opdrachtgever kon variëren. Vooral een type met een schild-

dak, dat bijna net zo hoog is als de begane grond en de eerste verdieping samen, heeft hij veel gebouwd. Hij leverde daarnaast turnkey-service door in een aantal gevallen ook de inrichting van de door hem gebouwde heren- en landhuizen voor zijn rekening te nemen.

Het is allemaal, zij het wat brokkelig, beschreven in de onlangs verschenen, fraai geïllustreerde publicatie die hem zijn welverdiende plaats in de architectuurgeschiedenis geeft.

Ernst Manger & Rosa Visser-Zaccagnini, 'Rijk in eenvoud. Albert van Essen'. Uitgever: Architect & bureau Ernst Manger. Meer informatie: www.manger.nl. Prijs: € 39,95.